E-8 2022 Frankrijk, Monts du Forez

Botanische scharrelvakantie Monts du Forez

De KNNV heeft eerder excursies georganiseerd naar het Centraal Massief (Auvergne 1997, 2011) maar dit deel van de massief is nog nooit bezocht.

Jan Jansen heeft aan het eind van de jaren ‘80 hier vegetatiekundig onderzoek gedaan en kent vele plekken die de moeite waard zijn. In 2021 zijn deze plekken wederom bezocht door Jan Jansen en Herman Sieben. Deze bestemmingen worden in samenspraak met de deelnemers en afhankelijk van hun wensen geselecteerd. We zullen terreinen bezoeken met hoge biodiversiteit en kunnen al kuierend veel waarnemen binnen een kleine afstand van de kern. We letten op alles wat de moeite waard is, variërend van detail tot landschapsniveau. De nadruk ligt echter vooral op planten, maar ook insecten en vogels. Het aantal kernlocaties per dag is in het algemeen niet meer dan twee, drie. Er wordt per dag niet meer dan twee, drie km gelopen. Mocht een aantal deelnemers af en toe wel grotere afstanden willen wandelen dan kan dat o.l.v. Herman Sieben. De bestemmingen zijn zo gekozen dat in het algemeen lokaal gescharreld kan worden én dat er mogelijkheden zijn om van daaruit wel een lange wandeling te maken.

Chamazel

We reizen per trein vanuit Breda naar Lyon en vertrekken daar met twee busjes naar onze verblijfplaats in Chalmazel: Hotel L’Eau-Vive. Ontbijt en diner is in het hotel en de lunch in het veld. Lunchpakket krijgen we mee van het hotel. Met dieetwensen wordt rekening gehouden. Chalmazel ligt heel centraal en is dus ideaal om uitstapjes te maken in het gebied.

De Monts du Forez is gelegen in het noordoostelijke deel van het Centraal Massief op de grens van de departementen Loire en Puy-de-Dôme, c. 100 km westelijk van Lyon en c. 80 km oostelijk van Clermont-Ferrand. Het is een typisch middelgebergte van hercynische oorsprong met een top van 1634 m (Pierre-sur-Haute). De flanken van de noord-zuid verlopende bergketen zijn ongeveer tot 1300 m bebost of in cultuur gebracht; in de omgeving van de top reiken de bossen echter tot 1500 m. De boven de bosgrens gesitueerde zone van de “hautes chaumes” omvat heiden, graslanden, ruigtkruidenbegroeiingen en venen en kan grotendeels gerekend worden tot de subalpiene zone.

De hautes chaumes zijn gevormd door pastorale tradities die teruggaan tot de Romeinse tijd. Ze werden uitgebreid als gevolg van ontbossing en in de Middeleeuwen worden ze intensief gebruikt. Herders beheerden toen veekuddes (voornamelijk runderen) op de chaumes, die in eigendom waren van kapitaalkrachtige verpachters uit de steden. Verspreid over de chaumes liggen zomerboerderijen (“jasseries”) die in de middeleeuwen ontstonden. Elk jaar in mei verlieten families met kuddes de

valleien en bereikten de zomerweiden rondom de jasseries. Ze verbleven daar tot de eerste sneeuwval. De mannen zorgden voor het hooi, de oogsten in de vallei en de bewaking, maar het melken van de Ferrandaise koeien en de productie van de kaas (fourme) was werk van de vrouwen en kinderen in de jasseries. Vanaf de jaren zestig, met de landbouwrevolutie, verloor de transhumance zijn aantrekkelijkheid en werden de chaumes geleidelijk verlaten. De kudde wordt niet langer vrij over het gebied geleid, maar graast binnen verplaatsbare omheining. De laatste decennia worden er vooral schapen gehoed.

Les Hautes Chaumes

Het klimaat van de Monts du Forez is tamelijk instabiel. De westhellingen staan bijna loodrecht op de vochtige westenwinden, terwijl de oosthellingen meer beschut zijn (klimatologische dissymmetrie tussen oost en west). In de hoogste delen zijn de oceanische invloeden het sterkst en ook de westelijke flanken kennen vrij veel neerslag. Naast een hoge neerslag is ook het frequent optreden van mist kenmerkend, met name aan de westzijde. Deze is mede oorzaak van de geringe zonne-instraling en daardoor kunnen de temperaturen laag zijn. De lagere delen en de meer oostelijke gelegen delen zijn relatief continentaal en zonrijker. Als gevolg van de westenwinden kan zich in de winter sneeuw ophopen aan de oostzijde. In het verleden lagen er zelfs gletsjers en zijn er cirques ontstaan. Tegenwoordig ziet je nog zogenaamde sneeuwnissen waarin de sneeuw zich ophoopt en er wel drie tot zes maanden per jaar kan blijven liggen. Dit zijn speciale plekken met gespecialiseerde vegetatie.
In het gebergte zijn ruwweg drie hoogtegordels te onderscheiden. De colliene zone tot 700-900 m, de montane zone tot 1450-1520 m en de subalpiene zone boven 1470-1520 m. De montane en subalpiene zone in de Alpen, Pyreneeën en Europese middelgebergten hebben een aantal kenmerkende soorten (orofyten) gemeen. Een deel ervan wordt beschouwd als glaciaal relict.

De vegetatie kan grofweg verdeeld worden in vier hoofdgroepen:
1 Bossen. In de colliene zone gaat het vooral om eikenbossen (Wintereik, Zomereik, Donseik). In de montane zone gaat het met name om verschillende typen zilversparrenbossen, beukenbossen en mengvormen (Zilverspar, beuk, Gewone esdoorn, Berk).
2 Heiden en graslanden (montaan, subalpien). Het betreft verschillende typen van vaak zeer kruidenrijke heiden, hooilanden en schraalgraslanden.
3 Sorbus-struwelen en hoog opgaande kruidenbegroeiingen (vooral subalpien) met tientallen aantrekkelijke soorten, hoofdzakelijk variërend van warmte-minnende begroeiingen en vocht-minnende hoogopgaande subalpiene begroeiingen met allerlei varens.
4 Vochtige milieus (beken, bronnen) en venen (vooral montaan, subalpien). Het betreft ombrotrofe venen (hoogvenen) die uitsluitend gevoed worden door regenwater, minerotrofe venen die tevens gevoed worden door voedselrijk grondwater en overgangsvenen die wat betreft voedselgehalte een intermediaire positie innemen. Opvallende soorten zijn o.a. Eenarig wollegras, Armbloemige zegge, Lavendelhei en tientallen andere soorten.

Voorlopig programma (samenstelling en volgorde kan nog gewijzigd worden !):

Dag 1 donderdag 16/6 Verzamelen op station Breda en korte kennismaking. Neem zelf een lunchpakket en drank mee voor tijdens de reis. Vertrek om c. 09:30-09:45 per trein naar Lyon met 1 kleine overstap in Brussel. Vertrek in Lyon vanaf c. 17:30 met twee busjes en aankomst c. 19:30 bij hotel in Chalmazel. Diner c. 20:00 uur.

Dag 2 vrijdag 17/6 Na het ontbijt een korte inleiding over het gebied en een eerste bezoek in de omgeving.

Dag 3-7 Bezoek aan alle belangrijke biotopen.

Dag 8 donderdag 23/6 Busjes inleveren in Lyon en terugreis per trein naar Breda.

Al naar gelang de weerscondities stellen we voorlopig de volgende gebieden voor, waarbij de volgorde kan verschillen:

Dag 2: Sector Col du Béal, Col de la Chamboîte, Loge de la Morte, Pierre sur Haute, eerste contact met de Forez (incl. jasserie Jean Marie)

Dag 3: Sector Job: Col du Chansert en Vallée du Fossat (incl. bezoek aan de herder)

Dag 4: Sector Colleigne /Renat/ Tourbière du Gourd des Allières (incl. bezoek aan beheerder)

Dag 5: Sector Col des Supeyres (incl. lunch in Jasserie le Coq Noir of Chalet auberge des Gentianes)

Dag 6: Sector Col de la Loge, Sagne Bourrue, Tourbière de la Litte (incl. bezoek horeca)

Dag 7: Vallée de Chaudefour, Chambon sur Lac (incl. rondleiding botanicus van natuurreservaat)

Op elke dag zijn er mogelijkheden voor sanitaire stops.

Nuttige links:
Parc Naturel Régional Le Livradois-Forez
https://www.parc-livradois-forez.org/
Kessler 2014 Flore forestière et subalpine de la RNR des Jasseries de Colleigne
https://www.reserve-regionale-jasseries-colleigne.fr/wp-content/uploads/2017/02/kessler_2014_Colleigne_def.pdf
Proefschrift van Joop Schaminée. Subalpine heathlands and adjacent plant communities of the Monts du Forez.

https://repository.ubn.ru.nl/handle/2066/113066
Eenvoudig overzicht van de flora en fauna
https://www.fauneflore-hauteschaumes.fr/
Natura 2000 FR8301030 - Monts du Forez
https://inpn.mnhn.fr/site/natura2000/FR8301030

NIEUW!!!
https://biodiversite.parc-livradois-forez.org/

E-8 (2022) : Reisgegevens:

Data:	donderdag 16 juni t/m donderdag 23 juni 2022
Aantal dagen:	8
Reisleiding:	Herman Sieben & Jan Jansen
Reissom:	€ 1075,- (Toeslag 1-persoonskamer = € 100,-)
Inschrijfgeld:	€ 107,- (Inschrijfgeld is deel van de reissom)
Soort reis:	hotel, volpension, trein/busje
Thema:	planten (ook aandacht voor insecten en vogels)
Zwaarte:	1-schoentje (Ook mogelijkheid voor langere en zwaardere wandelingen)
Aantal deelnemers:	minimaal 12, max: 14
Informatie:	Herman Sieben
Telefoon:	06-20898748
E-mail:	h-sieben@home.nl
Opgave:	vóór 1 januari 2022.
Inschrijven:	in het hoofdmenu ziet U onder "Reizen 2022" een kopje "Inschrijving 2022": daar kunt U alle gegevens invullen tbv. een inschrijving voor een van de reizen in 2022.